

VABA HARIDUSTO

APRILL 1933

VII AASTAKÄIK

C. Kold — esimene rahväälikooli juhataja Taanis.

SISU:

E. Haridusliidu kuld-, hõbe- ja mitmesuguste asjade loterii võitude nimekiri.

Organisatsioonide märgukiri riigivanemale Berni konventsioonist loobumise asjus.

Autorikaitse Ühingu poolt väljatöötatud autoritasu normid.

Maanoorte tegevusest Saaremaal.

Õpiringide kavade ja valguspiltide nimestik.

E. Haridusliidu teatritarvete laos olevate näidendite siasuseletusi.

Toimetusele saadetud kirjandus.

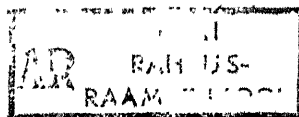
26. märtsil 1933. a. loositud Eesti Haridusliidu kuld-, hõbe- ja mitmesuguste asjade loterii võitude nimekiri.

*Tänades kõiki, kes aitasid kaasa loterii korraldamisele, avaldab Liidu juhatus
26. III 1933. a. loositud loterii võitude nimekirja.*

Võidud antakse välja kuni 26. aprillini 1933. E. Haridusliidu büroos, Tallinnas, S. Roosikrantsi 12, äripäevadel kella 9—15. Selle aja jooksul välja võtmata võidud jaavad E. Haridusliidu kasuks. Posti kaudu võitude väl-

jasaalmsel kannab saatekulu võitja. Kui riigimaks ja saatekulud ei ole ette ära lasunud, siis saadetakse võidud välja lunasaadetistena (riigimaks ja saatekulu).

Pilet	Võit	Pilet	Võit	Pilet	Võit	Pilet	Võit	Pilet	Võit
231	192	5382	212	9598	447	14780	202	19745	330
279	418	5395	369	9625	170	14851	492	19774	489
586	163	5410	224	9689	201	14940	34	19889	366
639	385	5598	81	9768	408	15269	50	20010	354
721	242	5688	358	10039	228	15384	252	20038	83
791	24	5921	153	10176	27	15580	184	20041	52
1009	240	5971	179	10623	147	15610	297	20422	49
1158	185	5987	214	10645	458	15617	383	20531	481
1303	403	6255	183	10657	327	15850	37	20548	176
1317	428	6409	497	10660	499	16137	477	20623	341
1544	365	6433	174	10732	232	16196	245	20647	143
1604	77	6516	59	10967	431	16256	226	20868	282
1666	278	6698	271	11002	267	16296	161	20878	71
1736	326	7087	32	11022	241	16373	298	21085	23
1765	351	7283	114	11125	409	16733	268	21135	421
1834	243	7326	124	11235	54	16877	331	21526	394
2027	72	7461	350	11314	256	16942	76	21533	254
2074	112	7466	13	11607	16	17027	456	21578	319
2207	93	7485	211	11732	186	17037	490	21689	210
2320	464	7548	70	11785	90	17047	452	21783	310
2484	15	7829	219	11825	363	17073	334	21842	289
2532	255	7944	283	11920	11	17080	86	22029	55
2710	148	7947	484	12013	333	17155	446	22096	218
2935	194	8082	167	12045	98	17387	488	22129	230
3029	294	8120	10	12247	121	17417	12	22262	9
3070	318	8277	18	12305	460	17749	376	22417	304
3089	203	8306	237	12340	346	17757	314	22674	429
3276	275	8355	498	12358	348	17910	140	22714	272
3285	198	8400	62	12427	66	17949	162	22784	398
3385	276	8451	368	12467	462	18003	466	22905	476
3669	19	8456	164	12549	110	18066	292	22940	296
3703	361	8518	106	12707	302	18076	3	22954	227
3802	215	8553	238	12748	260	18117	342	23014	407
3990	300	8740	57	13038	273	18119	426	23256	473
4080	69	8912	141	13168	402	18192	195	23259	399
4229	435	8986	1	13279	82	18565	101	23301	249
4480	132	9131	157	13482	405	18657	128	23354	88
4520	166	9166	261	13945	454	18876	470	23536	139
4653	169	9208	494	14080	359	19046	217	23602	151
4742	46	9209	209	14131	378	19063	187	23644	438
4827	68	9221	73	14273	113	19369	51	23675	196
4876	329	9334	487	14279	197	19456	401	23795	130
5071	94	9408	324	14385	134	19537	236	23810	239
5146	78	9436	175	14629	449	19680	384	23975	465
5319	305	9551	248	14598	457	19729	133	24065	333

Pilet	Võit	Pilet	Võit	Pilet	Võit	Pilet	Võit	Pilet	Võit
29595	61	35185	5	40519	291	40782	216	46173	17
29604	125	35377	111	40556	340	41024	118	46201	119
24165	295	29954	6	35490	26	41039	171	46213	303
24283	233	29957	20	35691	478	41097	193	46282	145
24458	290	30032	293	35700	67	41350	38	46328	264
24495	379	30101	413	35751	367	41409	306	46565	485
24699	390	30129	388	35768	190	41420	262	46828	414
24724	257	30189	269	36138	220	41429	84	46911	404
24792	461	30276	372	36286	308	41474	156	47038	223
24872	443	30278	117	36384	451	41495	199	47043	244
24902	178	30323	325	36448	43	41570	301	47157	371
24916	412	30379	95	36472	144	41572	109	47224	47
24966	360	30383	159	36544	332	41593	42	47284	53
25160	424	30499	281	36545	335	41616	395	47378	448
25265	115	30530	315	36751	309	41813	432	47530	146
25271	439	30605	373	36754	433	41814	400	47623	102
25365	393	30607	483	36835	266	41821	406	47693	475
25369	80	30834	352	37135	251	41904	247	47724	472
25711	40	30901	377	37204	436	42008	364	47778	479
25772	74	31071	258	37232	500	42137	7	47932	120
25852	355	31108	138	37320	286	42146	420	47956	45
25884	92	31110	387	37631	204	42369	419	47999	222
25913	321	31281	250	37649	417	42639	320	48051	416
25988	347	31385	36	37743	453	42903	389	48103	270
26029	345	31431	445	37746	160	43081	386	48248	177
26255	131	31489	99	37753	225	43132	29	48263	229
26381	127	31583	323	37927	284	43654	322	48277	480
26475	437	31903	253	38112	397	43761	31	48280	44
26874	440	31991	380	38134	287	44052	64	48286	182
26912	35	32345	97	38419	317	44083	471	48310	41
26939	142	32832	85	38523	337	44089	189	48480	168
26949	135	32936	313	38598	357	44144	265	48532	165
27053	137	33109	450	38704	208	44172	89	48600	285
27096	422	33297	280	38831	108	44195	213	48657	96
27125	235	33320	288	38888	396	44212	104	48728	410
27150	382	33508	441	38936	173	44241	8	48761	362
27300	87	33655	172	38988	496	44483	206	48847	28
27374	25	33704	392	39112	370	44491	463	48879	231
27559	91	33752	277	39136	63	44599	279	48994	207
27709	316	33936	200	39315	129	44836	425	49182	468
28139	307	33984	180	39376	434	44892	328	49295	234
28266	191	34002	105	39454	469	44900	381	49400	474
28329	312	34025	338	39594	152	44953	356	49643	4
28467	246	34067	486	39598	411	45005	274	49674	48
28626	158	34103	343	39611	2	45071	116	49749	154
28703	100	34194	482	39676	444	45087	79	49861	150
28734	103	34231	33	39800	181	45140	423	49869	339
28846	391	34276	427	39920	455	45342	459		
28914	344	34438	149	39963	467	45353	442		
28925	122	34730	60	40000	205	45367	136		
29094	493	34821	259	40060	375	45403	336		
29098	126	34896	39	40127	75	45407	14		
29261	107	34907	56	40136	221	45561	299		
29295	415	34935	430	40357	30	45617	58		
29310	263	35117	311	40372	374	45619	22		
29359	188	35137	123	40374	349	45765	155		
29385	491	35173	495	40510	21	46041	65		

Võidu nr.	Asja nimetus.	Võidu nr.	Asja nimetus.
1	suur kristallkauss.	247—261	„Koidula“ *).
2	meesterahva kuldkäekell.	262—271	„Kolmas tee“.
3	päevapildiparaaf.	272—281	„Armud väikesed vääratused“.
4	6 hõbesupilusikat.	282—291	„Kui põhjakaru ärkab“.
5	naisterahva kuldkäekell.	292—301	„Lõbus peremees“.
6	vedruäke.	302—311	„Tooma poisid“.
7	naisterahva kuldkäekell.	312—321	„Võlglane“.
8	kahehobuse ader.	322—324	päevapildialbum.
9	hõbeportsigar.	325—329	„Jerry“.
10	väike raamatukogu (20 r.).	330—335	„Tapakirve aastal“.
11	meesterahva ülikonnariie.	334—337	„Sanders jõelt“.
12	naisterahva hõbekäekell.	338—339	„Raudteehulkrud“.
13	lihamasin.	340—341	„Punane piraal“.
14	kulp.	342	„Ebaabikaas“.
15	uisud.	343—352	„Moodne Kain“.
16—20	kristallvaas.	353—358	„Onnepõrgu“.
21	meesterahva taskukell.	359—368	„Lauluisa ja kirjaneitsi“.
22—26	äratuskell.	369—378	„Eabajumal“.
27—31	„Kuritöö ja karistus“ I—III.	379—383	„Pilveristi“.
32	raguulusikas.	384—385	„Nahksuka jutud“.
33—38	hõbedesserilusikas.	386—387	„Suur illusioon“.
39—40	nahast rahatask.	388	„Sa ei pea mittle abielu rikkuma“.
41	kastekulp.	389—390	„Mere rüppes“.
42—43	hõbesulepea.	391—392	„Thais“.
44—48	suhkrukühvel.	393—394	„Surmav kevad“.
49—50	kristallsidrunitaldrik.	395—397	„Sard Harker“.
51—58	hõbesoolatoos.	398	„Kevad“.
59—61	lapse karupüksid.	399	„Alraune“.
62	käsipall.	400	„Kuldviil“.
63	kohver.	401—402	„Põrgu“.
64—68	hari.	403	„Mudakuld“.
69	Homerose Ilias.	404	„Nägematu inimene“.
70	suurätiku võru.	405	„Üdurahas“.
71—72	teesõel.	406	„Isatalus“.
73—77	juustunuga.	407—411	taskupliiats.
78—87	mansetinööbid.	412—426	laskuplokk, nahast.
88—92	hõbeteelusikas.	427—431	metallrahakoti.
93—102	võinuga.	432—446	sinepilusikas.
103—117	hõbepliiats.	447—448	kõrvarõngad.
118—132	tordilabidas.	449—458	soolalusikas.
133—146	suhkrulusikas.	459—465	paberinuga.
147—161	paberinuga.	464	„Jerry“.
162—171	suupistekahvel.	465—474	hõbesõrmkübar.
172—181	puuviljakahvel.	475—477	„Inspektor Longi seiklused“.
182	päevapildialbum.	478	„Dr. Edwards“.
183	peegel.	479	„Jutti“.
184	veekann.	480	„Issanda kiituseks“.
185	lapsesaapad.	481—490	täitesulepea.
186—189	hõbesulepea.	491	„Maailmade sõda“.
190—199	sprotikahvel.	492—493	„Hemsö rahvas“.
200—204	kpeediselusikas.	494—497	kõrvarõngad.
205—214	kamm.	498	„Soneid“.
215—221	puuviljanuga.	499	„Minu väärisa armastus“.
222—231	kamm.	500	„Rahvavaenlane“.
232—241	sidrunikahvel.		
242—246	sõlg.		

*) Raamatud.

Märgukiri riigivanemale Berni konventsioonist loobumise asjus.

Tallinna teatrite, Raadio Ringhäälingu ja E. Haridusliidu esindajate koosolekul otsustati Berni konventsioonist loobumise asjas pöörduda hra riigivanema poole alljärgneva märgukirjaga.

Härra

Riigivanemale

„Estonia“, „Draama-Stuudio“ ja Töölisteatri, o/ü. Raadio Ringhäälingu ja Eesti Haridusliidu

Autorikaitse korraldamise Berni konventsioonist kirjanduse ja kunstiteoste kaitseks loobumise asjas

M ä r g u k i r i .

Allkirjutajail, kirjanduse ja kunstiteoste kaitse konventsioonist huvitatud asutuste volitatud esindajail, on au pöörduda käesolevaga Teie poole, Härra Riigivanem, järgmisega:

Berni konventsioon kirjanduse ja kunstiteoste kaitseks, mis praegu maksev ka Eesti kohta, ähvardab meie kultuuri-elu kõige lähemal ajal suurte raskustega. Kuna seniajani seda lepingut meil teostati ainult osaliselt, on nüüd tema teostamist hakatud aga laiendama sel teel, et välismaised autorikaitse organisatsioonid on siin tegevusse rakendanud oma esinused, kes valvama hakkavad igasuguste kirjanduse- ja kunstiteoste paljundamise ning avalikul ettekandmise järgi, nõudes selle pealt autorite kasuks honorare, milliste normid meie olude kohta on võrdlemisi kõrged. Näiteks, normide järgi, mis on üksikutele asutustele teatavaks tehtud Eesti Autorikaitse Ühingu poolt, tuleks mitmetel asutustel iga kuu välismaile honoraarisid tasuda tuhandeid kroone. mis käib neile täielikult üle jõu. ja kuna Ees-til oma kirjanduse ning kunstiteoste eksporti peaaegu ei olegi, ei saa Eesti välismaile neile suurtele kuludele mingisugust vastutasu.

Lisaks ainelistele raskustele toob Berni konventsiooni teostamine Eesti asutustele, kes välismaisi kunstiteoteid siin levitavad, veel väga palju tehnilisi raskusi repertuaaride ja eeskavade koostamisel ning täitmisel: iga kirjan-

duse teose, iga muusikapala jne. levitamiseks ning ettekandmiseks tuleks nõutada vastav eelluba ning kokkuleppe autoritasu asjas, mis tihhilugu aga võimatu. Kuid ilma seesuguse eelloata ja kokkuleppeta võidakse hiljem esitada asutustele, kes autoritasu maksmise eest vastutavad, läitsa üle jõu käivaid nõudmisi.

Kõigil neil põhjustel avaldavad allkirjutatud esindajad kindlat lootust, et Vabariigi Valitsus kõige lähemal ajal astuks samme Berni konventsioonist kirjanduse ja kunstiteoste kaitseks loobumiseks.

Peale selle peavad allkirjutajad õiglaselt Teie lähelepanu, Härra Riigivanem, juhtida ühtlasi ka Eesti autorikaitse seaduse ebaotstarbekohasele teostamisele. Nimelt on aastate jooksul meie heliloojail omandatud riikliku kultuurkapitali summadega suur hulk helitöid korraliku honorari eest rahva üldiseks kasutamiseks. Nüüd, nende teoste lüürist ilmudes, selgub, et koorid ja orkestrid, kes neid teoseid ette kannavad, Eesti Autorikaitse Ühingu nõudel peavad nende ettekandmise pealt maksuma veel erihonorari. Ja Autorikaitse Ühingu poolt leatavakstehtud honorari-normide järgi peaksid näit. maaseltsid, kelle eeskava koosneb meie oma helitöödest, tasuma künn-neid kroone õhtu pealt, mis neile kindlasti käib üle jõu, kuna nende õhtute üldsissetulek tihhilugu on ainult mõnikümmend krooni.

Leides, et see suuresti takistab riiklikkude summadega üldiseks kasutamiseks omandatud Eesti helitööde levimist rahva keskel, leiavad allkirjutajad, et ei ole meie kultuurielu huvidega kooskõlas, kui kultuurkapitali toetusi saavalt autoreilt kultuurkapitali summadega rahva üldomänduseks ostetud kirjanduse ja kunstiteoste levitamist maksustatakse veel eriliste ettekande-honoraridega. Ümberpöörduvalt: niisuguste teoste omandamisel rahva üldomänduseks tuleks Kultuurkapitali ja riigi poolt olsekoheseks tingimuseks seada, et nende ettekandmine peab jääma maksuvabaks.

Lootes, Härra Riigivanem, Teie algatusl ja kaasabi kõnesolevate küsimuste lahendamiseks Eesti kultuurielu huvides, jääme

suurima lugupidamisega

(allkirjad)

Autorikaitse Ühingu poolt väljatöötatud autoritasu normid.

Autorikaitse Ühingu poolt on välja töötatud mitmesuguste ettekannete tasu normid ja need kuuldavasti ka mõnele organisatsioonile ja asutusele teatavaks tehtud. Kuigi E.

Haridusliit neid tasunorme ei ole saanud, avaldab toimetlus ustavast allikast saadud Autorikaitse Ühingu üldkoosoleku otsuse.

Heliteosed:	Linnas	Maal
Koorilaul, trükitud, lühem	Kr. 1.00	0.50
Koorilaul, trükitud, keskmine (üle 5 lehekülje)	2.00	1.00
Koorilaul, trükitud, suurem (üle 10 lehekülje)	3.00	1.50
Koorilaul, käsikirjas, lühem	1.00	1.00
Koorilaul, käsikirjas, keskmine (üle 5 lhk.)	2.00	2.00
Koorilaul, käsikirjas, suurem (üle 10 lehek.)	3.00	3.00
Puhkpillide ork. palad, vähemad (valss, marss jne.)	1.00	0.50
Puhkpillide ork. palad, suuremad (avamäng, popurrii)	2.00	1.00
Soololaul või soolopala klav. saatel, trükitud	0.50	0.25
Soololaul või soolopala klav. saatel, käsikirjas	1.00	0.50
Klaveripalad (prelüüd), trükitud	0.50	0.25
Klaveripalad (prelüüd), käsikirjas	1.00	0.50
Soolopala orkestri saatel, lühem	2.00	1.50
Soolopala orkestri saatel, pikem	5.00	2.50
Kooriteos orkestri saatel, lühem	5.00	2.50
Kooriteos orkestri saatel, pikem (kantaat)	20.00	10.00
Orkestriteos, lühem	5.00	2.50
Kammermuusika teos (kvartett, klav. või viiuli sonaat ehk konts. klav. saatel või soolo)	3.00—6.00	1.50—3.00
Avamäng ja rapsoodia	10.00	5.00
Orkestri süit, lühem	12.00	6.00
Orkestri süit, pikem	20.00	10.00
Sümfooniline poem	20.00	10.00
Kontsert orkestri saatel	25.00	12.50
Sümfoonia	40.00	20.00
Oratoorium	50.00	25.00

Kirjandusteosed:

Luuletis, lühem	0.50	0.25
Luuletis, pikem, üle 100 rea	1.00	0.50
Novell	1.00	0.50
Romaanikatke	1.00	0.50
Fõljeton	0.50	0.25
Poem	1.00	0.50

Draamateoste ettekandeilt:

Suurlinnade teatritelt:

Draama, näidendi esietenduselt	15% brutto sissetulekust.
teisel etenduselt	10% brutto sissetulekust.
järgmistelt etendustelt	5% brutto sissetulekust.

Ooperi esietenduselt 20%, teisel etenduselt 15% ja järgm. 10% kassa (brutto sisset.).

Väikefännade teatritelt:

Draama, näidendi esietenduselt	10% brutto sissetulekust.
järgmistelt etendustelt	5% brutto sissetulekust.

Maalavadtelt:

Draama, näidendi etenduselt, 3- ja rohkema-vaatuseliselt	Kr. 5.00.
1- ja 2-vaatuseliselt	Kr. 3.00.

Segaesekavapidudelt linnades:

Draama, näidendi etenduselt, 3- ja rohkema-vaatuseliselt	Kr. 7.50.
1- ja 2-vaatuseliselt	Kr. 5.00.

- Märkus: 1) Koorilaulud ja puhkpilliorkestri palad, mis Lauljate Liidu kirjastusel ilmunud, Lauljate Liidu liikmeile 50% odavamad.
 2) Koolide poolt korraldatud ettekanded, kui nad on maksulised, 50% odavamad.
 3) Ettekande tasu, mida AKÜ peabtagantjärele sisse nõudma, on 50% kallim.

Maanoorte tegevusest Saaremaal.

Viimaseil aastail on Saaremaa maanoored koondumas maanoorte ringidesse — maanoorte liikumiseks, mille eesmärk on maanoorte enesearendamine kasvatusel, õpetusel ja tegeliku tööga. Maanoorte ringide ülesandeks on maanoortes äratada huvi ja armastust oma kutseala ja maaelu vastu, kasvatada teadlikke maapidajaid ja usku põllumehe isikusse, arendada isetegevust, oskusi ja vaimseid omadusi,

mis on vajalised kutsealal ja maaühiskonnas, kujundada eestipärasest külakultuuri ja tõsta rahvastunnet. Maanoorte ringe on kuni käesoleva ajani Saaremaal asutatud 40 ümber ja töötamas 35. Maanoorte liikumise ühtlustamiseks ja ringide töö ja tegevuse kooskõlastamiseks on maanoorte ringid koondunud Saaremaa Maanoorte Ringide Ühenduse ümber. Ühenduse ülesanne on kutsuda kokku

maanoorte kongresse, korraldada tegelaste täienduskursusi ja muid ühiseid sündmusi ning igati aidata kaasa ringidele nende töös ja tegevuses. Maanoorte kongress määrab kindlaks maanoorte liikumise ja tegevuse sihtjooned ja arutab muid põhimõttelisi küsimusi. Täienduskursuste ülesanne on ette valmistada ringide tegelasi kohapealseks juhtideks ja tutvustada uusi tööviise ja võtteid enesearendamiseks. Viimased Saaremaa maanoorte ringide tegelaste täienduskursused peeti Kõljala Põllutöökooli juures 9.—11. detsembrini 1932. a., kus tähtsaimaks alaks oli abi-õpingide korraldamine. Põhjaliku ja huviküllase materiaalliga õpingide üle esines Eesti Haridusliidu lektor G. Puu, korraldades ühtlasi tegelikke õpingide töökoosolekuid. Täienduskursusest võt-

lis osa 21-st maanoorte ringist 56 tegelast ja peale-elle põllutöökooli õpilased, ühtekokku 80 inimest. Praegu töötavad õpingid paarikümnes Saaremaa maanoorte ringis — kus õppeaineks on peamiselt kodanikuteadus ja aiandus; pealeselle ilukirjandus, põldtaimekasvatuse ja kirjavehetus (avaldused jne.). Seni teutsesid Saaremaa maanoorte ringid hoogsamalt suvel — teostades maatulunduslikke loo-ettevõtteid, õppides tegelikke tööoskusi ja vilumust, kuna talvel kestmam töö puudus. Nüüd on aga õpingid saanud asendamatuks talvi-seks tööalaks. Suvel praktika ja talvel teooria, ning maanoorte enesearendamistöö võib kesta pidevalt aasta läbi maanoorte ringides.

E. MARTIN,

Õpingide kavade ja valguspiltide nimestik.

I. Õpingide kavad.

Eesti Haridusliit soovib õpingidele, hariduslikele organisatsioonidele, koolidele ja iseseisvatele oma loost vastavate eriteadlaste poolt koostatud töökavu järgmistele ainele õppimiseks:

	Hind senti
1. Seltskondlik kasvatuse. Koostanud R. Kangro-Pool	5
2. Maateadus. Koostanud J. Kents	5
3. Kodanikuõpetus. Koostanud G. Puu	10
4. Majandusteadus. Koostanud V. Kuppler	10
5. Lavakunst. Koostanud A. Üksip	10
6. Hääldamine. Koostanud K. Oltu	10
7. Kõneoskus. Koostanud J. Rummo	10
8. Aiandus ja mesindus. Koostanud A. Prima	10
9. Eesti loomakasvatuse. Koost. A. Muuga	10
10. Põldtaimekasvatuse. Koostanud A. Juhanson	10
11. Talumajapidamise korrastus. Koostanud G. Voitka	10
12. Maaparanduse ja rohumaa kultuur. Koostanud A. Juhanson	10
13. Eesti kirjanduse algkursus. Koostanud M. Laarman	10
14. Maailm. Koostanud P. Lukin	
15. Maa, vesi ja õhk. Koost. P. Lukin	
16. Taimed. Koostanud A. Saul	
17. Loomad, nende ehitus ja elu. Koostanud A. Saul	
18. Üldine bioloogia. Koostanud A. Saul	
19. Pärvitus ja tõuväärindus. Koost. A. Saul	

Märkus I: Kes kavade hinna postmarkides ette lasub, sellele saadetakse kavad postikuludeta koju kätte.

Märkus II: Pp. 14—19 nimetatud kavu müügil ei ole. Nad laenatakse 3—6 kuuks õpingidele kasutamiseks koos vastavate õpperaamatute komplektidega.

II. Õpingide raamatud.

Kavade kohasel on koostatud ka vastavad õpperaamatute komplektid, mis laenatakse välja 3—6-kuiseks kasutamiseks. Liidu liikmeks olevad organisatsioonid saavad neid tarvitada tasuta, kuna teised maksavad 5% raamatute hinnast.

E. Haridusliidu õpingide laenu- raamatukogu kasutamise kord ja tingimused.

Eesti Haridusliidu õpingide laenu- raamatukogu on kasutada kõigile õpingidele ja kultuurhariduslikele organisatsioonidele järgnevatel tingimustel:

§ 1. Igale organisatsioonile laenatakse kava- ga kasutamiseks kuni 2 komplekti raamatuid.

§ 2. Iga komplekt laenatakse välja kuni 3 kuuks. Kui sama raamatute komplekti peale teisi nõudmisi ei ole, siis võib raamatute kasutamise tähtaega pikendada kuni 6 kuuni.

§ 3. Raamatute laenaja kannab raamatute saamisega ühenduses olevad kulud.

§ 4. Enne raamatute väljastamist makstakse liidule tagatiseks 10 krooni komplekti kohta.

Liidu liikmed ja koolid on tagatise maksmisest vabastatud.

Raamatute laenamisel laenu- tingimusi korratult läitnud organisatsioonilt võetakse võtta kaitsjoni kuni raamatute täie väärtuseni.

§ 5. Raamatute kasutamise maksust on vabastatud kõik liidu liikmeks olevad organisatsioonid. Teistel tuleb tasuda 5% raamatute hinnast.

§ 6. Kui laenaja raamatuid tähtajaks ära ei too, siis maksab ta 100% igalt komplektilt üle tähtaja peetud nädala või selle osa eest 50 senti.

§ 7. Laenaja on kohustatud laenatud raamatuid hoidma puhtalt. Määritud või rikutud raamatute eest tuleb laenajal maksta liidule tasu, mis võib tõusta suuremate rikele puhul raamatute hinnani.

§ 8. Raamatute mitte õigel ajal tagasitoomise korral pärast kahekordset meeletuletust nõutakse laenajalt sisse raamatute kahekordne hind.

§ 9. Raamatute saatekulu kannab laenaja.

Märkus: Saatekulu ja tarvitamise tasu tuleb ette ära maksta.

III. Eesti Haridusliidulaos on alati saadaval:

1. juhiseid seltside asutamiseks ning registreerimiseks, hind 15 senti;

2. seltside põhikirju, hind 5 senti;

3. seltside kodukordi, hind 15 senti, ja

4. kursuse eelteate- ning aruandelehti, hind 5 senti.

IV. Eesti Haridusliidu valguspiltide laenukogust võib tellida alljärgnevaid seeriaid ühes selgitava tekstiga:

	diapos.
1. Eesti kirjandus	100
2. Eesti kunst	100
3. Kreuzwald, Koidula, Jannsen	30
4. Eesti vabadussõda	135
5. Loodusteadus	155
6. Rahvaharidus Eestis	24
7. Põlevkivi ja ta kasutamine	12
8. Kehakasvatus, sport ja mäng	12
9. Turvas ja ta tarvitamine	12
10. Püramiidide vana imemaa	24
11. Võitlus põhja maanaba pärast	24
12. Eelajalooline ja vana aeg	102
13. Keskaeg	57
14. Uus aeg	72
15. Rahvaulikoolid Taanis	30
16. Rahvaulikool Eestis	20
17. Laste tembud „Maks ja Lullu“	12
18. Eestimaa	150
19. Välisilma jaod	200
20. Euroopa	220
21. Soome	100
22. Kirja- ja raamatuajalugu	100
23. Bioloogia	200
24. Eesti tööstus	134
25. Konstantinopol ja Bosporus	24
26. Moodne Berliin	24
27. Ülem-Austria	24

	diapos.
28. Tirol	24
29. Palesiina	26
30. Lõuna-Saksamaa	24
31. Keskööpäikese maa	24
32. Dresden ja Saksi Schweits	24
33. Berliin	22
34. Lõuna-Itaalia	29
35. Tüüringi	23
36. Reini jõgi	24
37. Ülem-Baieri	24
38. Hansa-linnad	18
39. Balkani poolsar	24
40. Pille ilmasõjast	30
41. Kopenhagen ja ta ümbrus	24
42. Moodsa auriku ehitus	24
43. Rooma kirikud	24
44. London	12
45. Ühislegevus	124
46. Noorkotkad	75

Valguspiltide laenuutamise tingimused.

§ 1. Pildid antakse välja ühekordseks tarvitamiseks kuni 10 päevani.

§ 2. Piltide tarvitamise eest tuleb maksta Haridusliidu liikmeil ja koolidel 1 senti, teistel 3 senti pildilt.

§ 3. Piltide saatmise kulu kannab laenaja. Märkus: Tarvitamise lasu ja saatelukul tuleb ette ära maksta.

§ 4. Iga vigastatud hariliku pildi eest tuleb maksta liidule 65 senti ja iga värvilise peest 1 kr. 30 senti.

E. HARIDUSLIIT.

E. Haridusliidu teatritarvete laos olevate näidendite sisuseletusi.

Pilveristi.

A. TAMMANNI komöödia kolmes vaatuses. Tegelasid: 6 m., 6 n. Dekoratsioon: popsi elutuba.

Pilveristi vanapoolne peremees Taavet on abiellunud noore popsitütre Eltsuga, kes on tulnud Taavetile ainult tingimisel, et viimane kirjutaks talu tema nimele. Elts on Taavetile väga külm ja sõbrustab oma teenijapoisi Eediga. Ka vana Taavet peab armusuhteid oma popsi naise Anuga. Ühel päeval haigestub Anu väga raskesti. Ta haiguse põhjus on väga salapärase. Ainult Pilveristi poolollakas teenijatüdruk Russa muigab paljuütlevalt, mis laseb oletada, nagu oleks Anu haigus tingitud armusuhte tagajärgedest Taavetiga. Anu hakkab surema. Tema juures viibivad sel hetkel ta õde Minna ja mees Joosep, samuti ka vana Taavet Eltsuga. Joosep haarab ümber naise kaela hädaldades, et see ei sureks. Ka vana Taavet ei taha kuulda Anu surmaeelseid kahtlasi sonimisi ja paneb käe Anu suule, et sunnida teda vaikima. Anu sureb. Ta kaelalt leiatakse siniseid märke. Russa hakkab kohe rääkima kõikidele, et Anu on kägistatud. Kahtlus selles langeb Joosepile ja Taavetile, kui ainukestele, kes kaisutasid Anut veel enne surma. Ka Elts süüdistab vana Taavetit Anu surmas, lubab teda anda kohtuvõimude kätte, kui Taavet ei kirjuta talu tema nimele. Taavet täidab ta soovi. Nüüd on Elts Pilveristi

omanik ja tahab saada lahti ka vanast Taavetist. Ta meeltab ilusate lubadustega ka Joosepi ja Minna oma nõusse ning sunnib nende kaasabil vana Taaveti alla kirjutama abielulahutuskirjale. Taavet on sunnitud teema seda. Kui Eltsul on abielulahutuskiri Taaveti allkirjaga käes, kihutab ta kõik majast minema, andes ainult Eedile lootust, et see võib tulla nüüd temale kosja.

***

TAAVET

Vat ega mina siis midagi ei teadnud, kui ta majas töin. Vaatasin ja mõtsin nõndasama, et kena inimene, töökonti näib olevat teisel kah, tundsin, et ulalab kuidagi moodi nagu siidame ligi, ja mis seal's veel, töin muudkui koju. Mõtsin pealegi, et vaese popsirahva laps, et talle peaks see koguni nagu õnneks olema, kui saab korräga perenaiseleiva otsa.

KIRIKUOPETAJA

Noh, ja pärastpoole . . . siis?

TAAVET

Päris vanakuri ise, nagu vällä tuli . . . Vat pastori-härrad teavad seda ju isegi, et kui naine korra juba võetakse, siis peaks see ikka olema nõnda nagu kord ja kohus. Aga val temaga ei saand. Nii kui akkad mõnikord pisut nagu lähemale oidma või sedasi . . . noh eks pastori-härrad ju teavad seda kah . . . siis kohe sihuke imelik . . . räägib, et mis sina,

mullake, nüüd ka sedasi ja nõnna ja . . . No ma ütlen: otsekui piitsaga lööb sihuke asi kohe ära, kui juba peale akates kohe sedaviisi . . . No-jah, ja sellest see siis tulebki, et nüüd oleme me oma üle kolme aasta nimepidi juba ära eland, aga jälge pole veel kuskil . . .

KIRIKUOPETAJA

Ja-ah, ega see päris jumala seadmiste kohaselt ole.

TAAVET

Mitte poolegi, pastori-härra! Vat mina mõtlen seda kah, et jumala seadmiste kohaselt peaks see olema oopis teistmoodi . . . Aga vat Anu, see oli jälle oopis teissugune inimene . . . No tõesti kullatükk, pastori-härra! . . . Nagu see elu harilikult aga on, et kipub ikka alati viltu vinnama, nõnda temal vaeseskesel oli jälle teisest küljest äda.

KIRIKUOPETAJA

No-oh?

TAAVET

Ei-noh, halb on sihukesel asjast küll ju kõnelda ja Anu-mullake ei kõnelenud sellest suurt kah, aga mis lösi on, see tõeks ka jääb, ja siin oli see nüüd jällegi nõnna, et Joosep ei võtnud vedu!

KIRIKUOPETAJA

(Piinlikus vastikuses.) Nn-noh . . . Pilveristi peremees . . .

TAAVET

Ei vaat' . . . oodake, oodake, pastori-härra, ma pean seda kõike ju ära kõnelema, sest muidu ei saaks ju kõigest sellest nõnda korralikult aru.

KIRIKUOPETAJA

Noh, ma arvan, et ma juba mõistan, mille peale see nüüd välja läheb: sina ei olnud rahul Eltsuga . . .

TAAVET

Ei, ei . . . Elts ei olnud rahul minuga!

KIRIKUOPETAJA

No nii: Elts ei olnud rahul sinuga. Anu-mullake — nagu sa ütled — ei olnud rahul Joosepiga, ja seal edasi hakkasile siis arvamata, et te mõlemad olete rahul üksteisega ja langesite nõnda siis patu sisse.

TAAVET

Ülepea-kaela, kallis pastori-härra! Anna andeks, aga . . .

KIRIKUOPETAJA

Andeksandmine on jumala asi, armas Pilveristi peremees, ja ma pean sulle õieti raskesti midagi ette heitma . . .

TAAVET

Kindlasti, pastori-härra, ma mäletasin leeriajast saadik seda kah, et andeksandmine on jumala asi ja et lema annab kõik patud andeks, mis inimestel iganes inge peal. Ja ega Anu-mullakegi seda punkti polenud unustand, sest kui me siin parajasti . . . noh, sellest on nüüd ikka juba mitu kuud tagasi . . . kui me siis parajasti patu lävel olime . . . see oli ükskord kevade poole siinsamas kambri . . . Elts, Russa ja Eedi olid parajasti kodust ära ja Joosep põõnutas kõlgeses . . . siis me arutasime selle kõik enne põhjalikult läbi. Ja me siis arvasimegi, et muud pattu meil kummalgi suurt ei ole, elatud ja oldud on kõik see aeg ilusti ja ontlikult, mis tühja seal's ikki: teeme õige selle ühe patukese kord ära, küll jumal pärast andeks annab . . . tema on seda kõigile ju töötand . . . üks pastori-härra ise

tea seda paremini . . . ja noh, nõnda see siis sai tehtudki.

KIRIKUOPETAJA

Ja sinu süda pole pärast selle pärast kurnagi mingit valu ega pigistust tunnud?

TAAVET

Oi eldeke, pastori-härra, või veel ei ole! Otse põrgu valu akkas tegema, otsekohe akkas pigistama, nii kui esimene hca läbi, aga . . .

***

TAAVET

Ei, no kindlasti, kindlasti, selles ei saa olla ju kahtlustki. (Otsib taskust raha.) Ma arvan, me teeme selle asja siin kohe klaariks (ulatab õpetajale 50-kroonise paberi), ja siis pastori-härra ehk peab mind kah pisut meeles, kui ta seal Anu eest palvet teeb, sest lõpuks on minu süü kõige selle asja juures ju niisama suur . . . kui mitte veel suuremgi.

KIRIKUOPETAJA

Tõesti, väike ei näi la olevat teil kummalgi. „Aga me teame, et neile, kes jumalat armastavad, kõik heaks tuleb,“ ütleb apostel Paulus. (Pistab raha tasku.)

TAAVET

Just nii, pastori-härra, just nii.

KIRIKUOPETAJA

Ja troostliks sulle, kallis Pilveristi peremees, võin ma üelda seda, et on veel teisigi, kes tunnevad kahetsevat hingepiina nende märkide pärast, mida Anu kaelal olevat näha olnud. Nõnda et — jäägu kohtumõistmine nende pärast tõesti ainult jumala hooleks!

TAAVET

Mis, kuramus? . . . On veel teisigi?! . . . (Võidurõõmsalt.) No kurat, oleks ma seda teadnud ometi enne! . . . Võib-olla poleks siis talu naise nimele veel kirjutandki!

KIRIKUOPETAJA

(Jääb pärani silmi Taaveile vaadates pead vangutama.) Oi Taavet, oi Taavet, Taavet!

E e s r i e.

Liisi holukarbi saladus.

EDUARD NUKK. Noorsoonäidend kahes vaatuses. Tegelasi: 4 last ja 2 täiskasvanut. Dekoratsioon: maja-esine.

See on lugu väesest perekonnast, kes elutseb kuskil aleviku läheduses väikeses hütis. Perekonnapea, kes on sattunud alkoholi mõju alla, on jätnud maha oma naise ja kaks alaealist last juba siis, kui lapsed olid alles väikesed. Onnelu naine püüab nüüd üksinda kasvatada ja koolitada lapsi. Kooliealine tütar Liisi taipab ema raskusi ja ta püüab aidata kaasa emale jõudu mööda. Parajasti, kui ta valmistub jällegi metsa marjule mänekuks, et müüa marjad aleviturul ja saada raha, ilmub sõbratar kutsuma Liisit ja selle verida mängima. Kuid Liisil pole selleks aega. Areneb laste vahel huvitav kahekõne, milles kajastub igatüüpe püüeid ja lapselikke unelmaid. Edasi on naaberlalu ulakas poiss Heino saanud Atsilt teada, et tema õel on terve karbitäjs raha, mida Heino tahaks kangesti saada endale. Et Atsilt raha välja meelitada, läheb Heino tooma kodust püstolit, mille tahab müüa endast vähemale Atsile.

Vahepeal pöördub hütiti keegi väsinud rändur, kes palub lastelt veidi veit südamekaras-

tuseks. Lapsed ei tea ega tunne, kes on see võõras, kes jutustab neile nende isast, kes väga armastavat oma lapsi. Et ka ema kuuleks kuidas elab isa, palub Liisi võõrast jääda nende juure ema tulekuni. Kostitanud võõrast piima ja leivaga, juhatab ta võõra laudile puhkama, ise aga lähed marjule.

Kuna Heino Atsi keelab õega minemast, teeskleb see kõhuvalu ja jääb koju. Poisid omapead algavad nüüd püstolilasku, mängivad metsaülemat, ministrit ja rakendavad mootoriks Muri. Heinol on südamel ainult üks mure, kuidas petta Atsilt välja raha. Ta saadab Atsi õue püstolit proovima ja püüab sel ajal ise kapiust avada. Kuid see tal ei õnnestu. Nüüd tuleb appi juhus: müristamine, mida Ats kardab nagu surma. Poiss kuuleb, et müristamise vastu aitavat nõiasõnad. Ta tahab saada neid sõnu, kuid Heino ütleb neid võivat õpetada ainult siis, kui hoitakse peos rahakarpi. Surmahirmus otsibki Ats välja õe rahakarbi, kuid enne vannutab Heinot, et see raha ei võtaks.

Nüüd loeb Heino nõiasõnu ja laseb poisil lõpuks kõrvad ja silmad kinni hoida. Vahepeal poeb ta salaja läbi akna välja.

Ats nähes tühja rahakarpi on õnnetu ja palub Jumalat, et see annaks tagasi õe rahad. Kui väikemees nii ahastab, tuleb lakast võõras ja, kuulnud juhtumit, küsib näha rahakarpi, mille siis jällegi ilusasti käseb kappi viia ja õele kõigest jutustada, kui see tuleb. Oe tülles Ats kogubki julgust ja räägib sellele kurva tõe. Ode toob kapist karbi ja leiab selle paber raha täis. Suur on nüüd kõikide üllatus. Kuid nüüd tuleb ka Heino. Koju minnes ta on sattunud äikese ja vihma kätte ja pikne on lõõnud kuusesse, mille all ta otsis vihmavarju. Hirm on temas sünnitanud muutuse paremale. Ta kahetseb oma tegu ja palub südamest andestust, ühtlasi toob tagasi raha, lisades väljapetud summale veel oma osa.

Heino töötab siitpeale saada heaks, hoolaks ja ausaks, nagu seda nõuab Liisi.

Kui lapsed askeldavad alles raha juures, tuleb koju ema, kes raha nähes üllatub. Samas aga märkab ta võõrast ja tunneb selles ära oma mehe ja laste isa, kes jääks koju, kui leda arvatakse selle vääriliseks.

Nii leiab kogu sündmuste keerulisus õnneliku lõpu.

***

ATS ja HEINO
(Tulevad majanurga tagant.)

HEINO
(Seisatades.) Mis sa ütlesid?.. Liisil on palju raha.

ATS
Jah, ma ise olen näinud... Tal on seda terve karbi täis.

HEINO
Kust ta selle raha sai's?

ATS
Korjas.

HEINO
Korjas!.. Mis tähendab korjama? Sa ütle parem, mille eest ta sai selle raha.

ATS
Ma arvan, ta on selle saanud marjade ja seente eest, mis ta korjab ja müütab alevikuturul.

HEINO
(Kasvava uudishimuga.) Kus Liisil see raha-
auk siis peitub? (Seisatavad akna all.)

ATS
(Puhtsüdamlikult.) Teadagi kus! Näe, seal, kapis! (Näitab katile, mis paistab aknast.)

HEINO
Tead, Ats, küll oleks maailmatuma uhke praegu küttida koplis oravaid.

ATS
(Vaimustatult.) Oleks küll. Läheme!

HEINO
Aga oravaid on koplis marudalt.

ATS
Ah palju, ütled, või?

HEINO
(Lööb ükskõikselt käega.) Maksa mitte rääkidagi. Iga kuuse otsas istub üks ja vahib sulle vastu oma tarkade silmadega, aga sina muudkui põmmuta. (Teeskleb sihtimist.) Põmm ja põmm.

ATS
Aga mina olen koplis näinud ainult ühe orava.

HEINO
Tühi jutt. Sulle nad lihtsalt end ei näjta, sest sul pole ju püssi.

ATS
(Veidi nukralt.) Ega ole küll.

HEINO
Vaat' selles see asi selsabki.

ATS
Aga mul valmib auto. (Tõmbab Heinot käest.) Tule vaata!

HEINO
(Silmitsedes nõندانimetatud autot.) See ju puhta pooleli alles.

ATS
Pooleli küll, aga ma teen ta kohe valmis. (Tahab hakata tööle.)

HEINO
Ei tasu vaeva. Raha sa ju nii-kui-nii selle auloguga ei teeni, aga vaat' püssiga... Hoopis teine asi kohe. Oravanahad on nüüd marudalt kallid ja juudid muudkui käivad mööda küla ja olisivad osta oravanahku.

ATS
Ah käivad või?

HEINO
Nojah, käivad... Miks ei käi's? Alles läinud nädalal oli vana küürakas köösnur alevist meil ja ostis minult ära terve sületäie oravanahku — kõik enda lastud üheainsa päevaga.

ATS
Heino, ae!

HEINO
Noh, mida's?

ATS
Kas sa ei laenaks mulle üheks päevaks oma püssi?

HEINO
Ega ma narr ole, et ühes püssiga oma jahionne ära laenan.

ATS
Aga kas me ei teeks vahetuskaupa?

HEINO
Millega?

ATS
Autoga.

HEINO
(Lükkab Atsi sõidukit jalaga.) Selle lokuga siin. Ei mõtlegi. (Venitades.) Aga kui sa just osta tahad — siis...

ATS
Osta!.. Aga mul pole ju raha.

HEINO

(Poolkosinal.) Raha võid laenata õe karbist seniks, kui lased oravaid ja müüd nahad ära.

ATS

Kardan, et Liisi ei laena mulle. Talle endalegi on raha hädasti vaja. Tahab osta uut palitut ja nii.

HEINO

Rumal. Kes siis nii... Laena Liisi teadmata. Pealegi, kui ostad püssi — võin osta ära ka sinu auto.

Moodne Kain.

E. Haridusliidu I näidendite võistluse jury poolt väikelavadele mängimiseks soovitatud näidend. AUGUST MALK. Draama neljas vaatuses. Tegelasid: 8 m., 4 n. Dekoratsioon — kolm: I v. — kodanlik tuba; II v. — pastori lihtne elutuba; III v. — aed maja fasseediga.

Notaari lesel Metsal on kaks poega, Proomet ja Aleksander. Vennad on iseloomult vastandid. Proomet on õrnatundeline, unis-laja magister ja Aleksander katm ja kalk sõjaväe arst. Maakoguduse õpetaja tütar Agnes ja Proomet armastavad teineteist. Aleksandri süda pole ka mitte just ükskõikne Agnese suhtes. Kuna aga Agnes Aleksandrist suurt ei hooli, tekitab see viimases viha ja armukadedust. Puhkeb sõda, vennad peavad minema sõtta. Proomet on sõjavastane. Aga et isamaa kaitseks kõik peavad ohverdama end, läheb ka tema sõjaliinile, ja lihtsõdurina, kuigi vend Aleksander soovib tal võtta vastu sanitarikoht. Sõda on alanud. Agnes elab maal oma isa juures kirikumõisas, mis asub sõjaliini piirkonnas. Kirikumõisasse on paigutatud sõjaväe laatsarett, mille juhatajaks ja ülemarstiks on Aleksander. Aleksander tahab Agnest saada endale ja hakkab viimast võrgutama vale ja alatute võtetega. Ta saab ühelt laatsaretis viibivalt sõdurilt, juut Siegemannilt, kuulda, et see on ta venna Proometiga olnud koos ühise käevilkus ja et vend on saanud seal vaenlase šrapnellist raskesti vigastada. Lubades Siegemannile erilisi soodustusi sõjaliinilt kopjupääsmiseks saab ta Siegemanni niikaugele, et see lõendab Agnesele, et Proomet on liinil surma saanud. Agnes võtab seda muidugi tõena. Ka Iaseb Aleksander salaja oma sõbral, noorel ohvitseril, Agnese isa fiktiivselt areteerida, nagu kahiluslataks viimast vaenlase pooldamises. Areteerimise momendil ilmub Aleksander ise ka kohale ja käseb oma vastutusel areteerijail vabastada pastori, et paista seega heateqijana Agnese ja ta isa silmis. Nii jõuabki Aleksander oma alatult seipitsetud sihile. Agnes, teades, et Proomet on surnud, abiellub viimaks, kuigi vastu tahtmist, Aleksandriga. Proomet, keda peeti surruks, oli saanud ainult raskesti vigastada. Ta on paranenud ja ilmub invaliidina koju ema juure. Siin kuuleb ta, et vend on abiellunud ta armsamaga. Ta ruttab maale kirikumõisa ja kohtab seal venda, kes on ülalatatud ta tulekust. Aleksander soovib Proometil kohe sealt lahkuda, ilma et Agnes saaks ta olemasolust ja tulekust üldse teada. Ta arvab, et Proometi vilets, vigane väljanägemine mõjuks Agnesesse väga pörutavalt, ja pealegi nüüd, kus ta Agnesega juba abielus, polevat sel jälle nägemisel mingit mõtet. Proo-

met ongi nõus lahkuma. Akki ilmub Agnes oma isaga. Proomet lahkub ruttu tuppa, kuid Agnes tunneb ta siiski ära. Agnes hakkab Aleksandriilt nõudma selgitust. Ka juut Siegemann ei saa vale tõttu oma südametunnistuse piinadest enam võitu ja tunnistas Agnesele üles, et on tookord valetanud. Agnes on meeletu ja avaldab Aleksandrile oma suurimat põlgust. Akki kõlab toast pauk, Proomet on lõpetanud oma üle enesetappega. Nüüd mõistab ka Aleksander, milliseid õnnetusi on toonud ta alatu sepius. Ta on saanud Kainiks, kes on süüdi oma venna surmas ja teiste purustatud eluõnnes.

***

SIEGEMANN

Haav mädaneb. Kuu — paar, siis vast...

SODUR IV

Teistel ei mädane? Aga juudid on kavalamad.

SIEGEMANN

(Pöördub.) Eh, jälke see. Mis juudistki... Kas olen ma kuski staabis, intendantuuris. laos?..

SODUR III

Sest et oled vaene juut. Vaene peab sõdima.

SODUR IV

Minu isal on — ainult jooksvast kõver selg ja jalulu õde... nende eest olen mina väljas.

SIEGEMANN

Kas sa siis aru ei saa: sinu isa ja ta lapsed on see hein, mida see suur lehm, riik sööb, ja küll sellel juba lüpsajid leidub, sellel riigilchmal. Ja praegugi härrad — alati lüpsavad. Ja niidetakse inimheina. Raisatakse veini ja verd. Elu on lõbus! (Ironiseerides lõstab naabri karku.) Elagu tervis ja inimväärtus! Õeldakse — naised ja viin. Siin — kargud ja nälg. Proosit! Isamaa, usu ja tsaarri eest!.. Ha-ha! Kur-ra! —

SODUR II

(Tuleb küinlaga, asetab lauale.) Kurjad vanded?

SODUR IV

Ts! Tss! Kui Mets kuuleb või noorem arst. (Vaheaeg. Algavad mängu.) Siis pott alasti? Paneme trumbi kirja! Käi välja! Pott jääb kiria!

SIEGEMANN

Mis? Risti põhi? (Viskab kaardi. Jatkab kõnelust.) Kapteni-nokka või? Oleks mul midagi maha lõigata, siis... Ta on ju lõikearst. Aga kõhust haavatud — siit ei saa midagi lõigata. Aga muidu — see kapten Mets on nagu soolvesi või petrooleum korbas lambale. Häda!

SODUR II

Jah. Praegu olevat kirikus. Vist harjutab lõikamist haavatute jalgeda kallel. See meeldib talle. Meil oli diviisi laatsaretis üks: kellel aga pea valutab, kohe peitel kätte ja kõrva tagant raiuma. Mädanik... Ja nii said peaaegu kõik peavalust lahti.

SIEGEMANN

Parandas või? Eks lõikus ole oma kohal. Aga meil härra kapten võtab lõbu pärast.

SODUR II

Jah — parandas!.. Parandas paar häude. Peasi — ta sai päid toksida. Nagu rähn. Ainult elus inimeste kallal.

***

SIEGEMANN

Mis asja. Ei maksa lugeda. Näha, et teie võit. Sega! Kuid mina olin Meisa vennaga ühes käevikus. Vaikne, tark mees. Oleks nüü-sugune ärstiks. Hoopis teine mees. Ja nõu-kes, ega olnud arg. Vaeneke — tal läks halvasti.

SÖDUR II

Kas oli ohvitser?

SIEGEMANN

Mis? Oppinud mõtteteadust. Neist ei saa sõjaväes muud kui simulante ja nekruteid! Neil puudub see — noh, lihaasjanduse tundmine. Ta oli otse mu kõrval ja ilhe tormi-jooksu ajal sattus šrapnell ta lähedale. Teate — tuleb: pou-uu—tsiuhh! ja inimene on kadunud. Pärast — ta kanti ära. Mis tust järele jäi — ma ei tea. Vaevalt sai tust veel elulooma. Siis ma ei teadnud, et ta vend juhib siin hospitali. Või ei teadnud seda vist see mees isegi, sest muidu oleks ta sahkerdanud enda siia venna juure.

SÖDUR IV

(Segab kaarte. Annab sõbrale lõsla, ja-gab kolmhaaval. Alqavad vaikides mängu.)

ALEKSANDER

(Ligineb aegamisi. Lõõb ratsapiitsaga üle laua.) Noh, terviseparandusel? Kes lubas? See on pealegi võõras ruum. Mis? — Ah?

SÖDURID

(Kobivad üles. Isegi karkudega. Hämmet-levad.) Preili... Preili...

ALEKSANDER

Kas allute teie preilile? Teil hakkab õige mugav siin ja liin on tühi. Pean teiega rut-tama, et järgmine marsikompanii saaks ka midagi. Minge!! (Osutab piitsaga ust.)

SÖDURID

(Lähevad. Karkudega vigane ei saa edasi. Piits sunnib teda korrale. Ta roomab üle ukseeläve.)

ALEKSANDER

(Järele.) Siegemann! Sa jääd!

***

SIEGEMANN

Magister — just nii. Seepärast oli ta meje tagavaras alles kõõgikõõliseks. Kõik säära-sed olid päevnikeks kõõgis või peldikus!..

ALEKSANDER

Seda ma ei küsi. Sa nägid teda — haav- vatult või —?

SIEGEMANN

Just nii. See oli päev enne minu oma.

ALEKSANDER

Kuidas see oli? Kuidas näis ta?..

SIEGEMANN

Ta ei näinudki enam inimesena välja. Šrap-nell, teate... Hulk haavu, kilde ihus!

ALEKSANDER

Teie ei tea — amputeeriti tal mõni liige?

SIEGEMANN

Tal oli suur osa haavu peas. Ta kanti ära ja saadeti liini seljatalha. Vist ei ampu-teeritud.

ALEKSANDER

Muidugi pead ei amputeeritud, sina tolvani.

***

SIEGEMANN

Ta ei surnud.

ALEKSANDER

Tean, kuid kui sa ei taha minna liinile või... sa suitsetad teed ja siidi? Tean!

Sa maändad ja rikud oma haava, mi ei see halveneb? Juut — sa võid minna välikolitu alla ja siis — (Teeb liigutuse.)

SIEGEMANN

Härra —

ALEKSANDER

Nii on see. See võib aga kõik jääda tule-mata, kui sa mäletad seda haavatu luju vei-di teisili. Kas mõistlad? —

SIEGEMANN

(Vaikib. Siis:) Ta oli väga verine. Purus-tatud...

ALEKSANDER

Kas võiksid kinnitada... ilhele aansale ini-mesele, et ta — lanjes? Kui ta elab, elab ta. Sa ei tee selle ütclusega tema haava süga-vamaks. Võib-olla ongi ta surnud, kuid võib-olla pead sa siiski veidi valelrama. Süütu valekene, ma ütlen.

SIEGEMANN

Ta...

ALEKSANDER

Iga koer teeb endale aseme. Sel päeval, mil vajan sinu sõna, mis sinule ei ole kui-dagi kardetav, võid lasta oma haava pä-randada ja lähed kõlbmatuna, vaba melen, koju. Sinule on vaja terviseparandust, ni-nule sinu sõna ja kumbki ei ole ülekorra!.. Mis sa ütled?

SIEGEMANN

Ma usun, et ta ei elanud seda üle...

ALEKSANDER

Kas oled kindel?

SIEGEMANN

Ta suri vist...

ALEKSANDER

Kas kindel, mees?

SIEGEMANN

(Vaikib. Siis tasa, endast sõnu kiskudes.) Jäh. Teda ei ole enam. Härra kolonel — ma tahan nii väga koju. Audestage, kui üt-len, siis...

ALEKSANDER

Rumalus. See on vaid vaheluskaup. Ja sulle eriti kasulik. Mis mina annan, ei maksa mulle midagi, ja sinu tunnistus sulle samuti. Omame vastaslikku vaid selle, mille järele meil — õigus. — Nii.

***

PASTOR

Tütar! (Ruttab langenu poole.) See raske löök!.. Jumal, kaitse teda! —

ENE

(Kuna pastor Aleksandri ja sõduri vahe-lise stseeni kesles ruttab tüdart hoolitsema, tuleb ta uksele, juuksed korratuses, huuled ärevusest vabisemas, pale pleklik, takistades Aleksandrile sissepääsu.) Kuhu? Sa oled ta juba kord surmanud. Sind pole enam vaja. Seal pole... tapjal vaja.

ALEKSANDER

Sina!.. Ka siin!?

ENE

Kuhu mina's? Sinu esimene... ohver! Eks süütegu käi inimese jälil nagu heategugi.

ALEKSANDER

Mis mul... sinust! (Nõrgalt, püüdes oma mehelikku trotsi ja hoolimatust ülal hoida. Kuid ta julmus ja enesevalitsus näib katke-vat.) Mis' mul... kellestki. Kuidas keegi ta-hab. (Astub irepisi alla, kuna sõdur taandub kotta. Sealt paistab hetkeks paari teisegi hai-

ge pale. Siis sulle Ene ukse, jäädes ise trepile.)

PASTOR

(Tõuseb tütre juurest, kes avas vast silmad, kahvatu ja nõrk. Aleksandri.) Sina! Sul pole milleski. Aga Issanda käsi leiab ka sind! Ja nüüd kasi mu õuest. Ara roosta rohtu ega puhast õhku! Mine! (Pastori hää! paisub, ta keha sirgeneb, käsi osutab värvavat.)

ALEKSANDER

(Astub mõned sammud, kisub irvitust, miline ei läha ilmuda ärritatud palgele.) Soo! Või — välja! Aga siin ma seisan. See ruum on võetud laatsarefile. Ja siin ma seisan kui ohvitser (seab uhkelt end seisma), kui ülemarst! —

PASTOR

(Hingab paar korda sügavasti, nagu kogudes jõudu.) Siin... Sa seisad, lahline taevast su peakohal ja Jumal näeb sind. (Osutab Enel.) Sa oled lapnud selle lütarlapse õnne ja usalduse inimesisse (osutab trepi kõrval istuvat Agnest) ja selle õnne sa varastasid ära! Tapsid ta hinge! Ja venna, kes sinuga ühest emast, röövisid sa eluõnnest ja matsid ta siis alasti ja elavalt. Sinu oma halb süda väärab sind, roimarlik mees. Jah, siin sa seisad. Aga mitte kui arst. (Pastor tõstab käed ja kõrgendab hääle kisendamiseni.) Siin sa seisad nagu Kain. Siin sa seisad — Kain, ja ta märk põlegu su südamesse!... (Ta hää! katkeb. Käed langevad.) Ma... mu süda on haige. Ta ei talu enam needmist, ja see on esmakordne elus. Küll Jumal neab...)

Ebajumal.

E. Haridusliidu I näidendite võistlusel auhinnatud näidend. JAKOB MANDMETSNA näidend kolmes vaatuses. Tegelas: 5 m., 5 n. Dekoratsioone kaks: I ja III v. — kirjaniku kirjutustuba; II v. — salong-tuba.

Elmar Kaspar on tuntud kirjanik, kelle töid ilmub ka „Ohtluse Teataja“ ilukirjanduslikus osas. Mainitud lehe toimetaja suhtub kord Kaspari kirjutusele alahindavalt. See viitab teda. Kaspari juure ilmub „Rahva Hääle“ väljaandja Paeluss, äriliste võtetega mees, ja lubab talle kaastöö eest oma lehe juures hea honoraari. Kaspar pole alul ta ettepanekuga nõus, võtab selle viimaks siiski vastu. Kaspari naine, Aino, on aga selle vastu, sest „Rahva Hääle“ sihid ja kuulsus pole kõige paremad. Sellest tekib mehe ja naise vahel lahkhelid. Ka abieluasjus pole Kaspar oma naisele kuigi truu. Ta külastab sageli proua Pepit, kelle juures liigub kaunis kahtlane seltskond. Kord, kui Kaspar kirjutab enda nimel „Rahva Hääles“ ühe artikli, milles mustab tähtsaid ja lugupeetud seltskonnategelasi, tekitab see nii seltskonnas kui ka Kaspari sõprade hulgas pahameelt. Ka Aino saab sellest teada, samuti nagu mehe armulugudestki proua Pepiga. Ta teatab mehele kõigest ja lahkuib temast kui oma ebajumalast jäävalt. Mees nähes, et ta elu on kaotanud nüüd igasuguse ilusa mõista, haarab revolvi ja lõpetab oma elu enesetappena.

***

KASPAR

Hea küll. Jäta juba. Tallilaka luule. Usun, austatud kuulajad teavad isegi, mis edasi tuleb.

PAELUSS

Oi, see on juba tore. Edasi! Sellel on iga-lahes küps mõte.

KASPAR

Lase käia! (Keerab ümber.)

PEPI

Kuhu sa lähed?

KASPAR

Minule see ei meeldi. Usun, see on füüsiliselt jõuetu inimese aju sünnitus. (Läheb pahemale. Järgneb talle Pepi.)

PAELUSS

Noh, kas lasete edasi?

KALLASMAA

Kus sa enam. Lõigati keskelt katki. Kuidas sõlmin neid otsi?

BLOND

(Tõmbab käest Brünetti, Nirgile.) Lähme aeda. Seal on nii lahe. (Lähevad.) Seal oli rohus ennist veripunane rubiin. Pange see mu juustesse.

NIRK

Mis saan selle eest tasuks?

BLOND

Mis soovite? Ma ei või ju teada.

NIRK

(Ütleb Blondile midagi kõrva.)

BLOND

(Lööb Nirgile kergesti palge vastu. Lähevad naerdes aeda.)

PAELUSS

(Kallasmaale.) Teie deklamatsioon ei meeldinud nähtavasti kogudusele. Aga ajame parem paar sõna mõistlikku juttu. Teie sulest on ilmunud mõningad õige kenad salmid. Ütlesin ennist: luuletage midagi „Rahva Hääle“ jaoks. Annan teile hea tasu ja — mis peaaegu — maksan kohe välja. Teie andsite uhke vastuse. Aga võib-olla tuleb teie poolt ikkagi midagi.

KALLASMAA

Mis sellest heast tasust kasu, kui pärast pean enese pooma üles?

PAELUSS

Kuis nii? Ma ei mõista!

KALLASMAA

Just nagu Juudas Iskariot: et müüsin ära selle, kes mulle kõige kallim.

PAELUSS

(Naerab.)

KALLASMAA

Arge naerge. Naeruväärset pole siin midagi. Peate teadma, et kõike ei saa te omelt ostes. Leidub inimesi, kes teavad, et on raha, mis haiseb.

PAELUSS

Arge ajage lapsejuttu. Teie ei uskunud seda ka Kasparist. Aga näete — ta on väga rahul, vähemalt võtab ta oma honorari korralikult välja.

KALLASMAA

Ja hing sõidab põrgu poole.

PAELUSS

Seda ma ei tea ja pole ka endale üles-andeks teinud seda uurida. Kuid seda ma tean, et alles mina teen Kasparist mehe, kellel meie seltskonnas edaspidi väga kaaluv seisukoht. Ta kirjutised äratavad tähelepanu. Kui ta edaspidi astub meie erakonda, asetame ta nime valimisnimekirjas õige etteotsa. Võib-olla lähneb läbigi. Siis võib inimene juba mureta elada. Aa — mis ütlete selle kohta?

KALLASMAA

Väga kena kõik, aga usun, et ta elus sinu namaale ei jõua, kus tal ei tarvitseks tunda häbi nende vördjate pärast, mis ta sulg toonud ilmale. Praegu on tal veel lootus, et keegi „Pistoda“ nime tagant ei tea teda otsida.

PAELUSS

Teie arvamusid on viltused ja teie teadmised napid. Näete! (Tõmbab taskust välja täiskirjutatud paberi.) Lugege: „Isamaalised kõietantsijad“ ja alapealkiri „Kuidas nad roaohvrit põletavad isamaa altaril“. (Keerab lehti.) Ja kelle nimi on siin all? Eks see ole Elmar Kaspar?! Ma ütlen, see kirjutus lööb illes tolmupilvi. Kõik minu oma andmed. Mõistagi, et selle töö eest maksin talle toreda tasu. Ma saan aru, see on alles kirjanik. Istu tund-paar laua taga ja tuhanded jooksevad tasku.

KALLASMAA

(Vaatab otse imestades.) Ah, Pepi, Pepi, sa oled viinud selle mehe kuradi küünite vahele. Sealt ta juba ei pääse.

PAELUSS

(Pilkvalt.) Liig suur au mulle.

BRUNETT

(Jookseb sisse.) Härrad, mis te siin kahekesi istute! Te, hr. Kallasmaa, olete täna õhtul nii igav.

KALLASMAA

(Haarab kinni tüdrukku käest.) Tule siit ära! Ma kardan — kergesti võivad tõeks minna lauliku sõnad: Sa tood oma liha ohvriks saladanale, õisroosa ihu annad kiusajale. Tule, lähme siit. (Lähevad pahemale. Brunett heidab pilgu Paelussile.)

PAELUSS

(Vaatab neile veidi aega järele. Raputab pead ja naerab.) Imelik! Tugevad puud painduvad kergesti, aga see kidur taimeke — see paneb vastu. Aga küllap näeme. (Läheb pikemisi pahemale. Näitelava veidi aega tühi.)

KASPAR

(Tuleb sisse. Istub ja vaatab enda ette. Ta olek avaldab tüdimust. Suitsetab närvlikult.)

PEPI

(Tuleb järele. Paneb kae ta õlale.) Mis sinuga täna õieti on? Sa oled nii iseäralik. Sa nagu hoiaksid minust eemale.

KASPAR

Ah tühja. Olen veidi väsinud. Kogu see krempel kipub mind tüütama.

PEPI

Või tüdinenud? Oled haige?

KASPAR

Ma ei tea isegi.

PEPI

(Istub ta kõrvale.) Sa oled täna mu vastu külmem kui kunagi enamalt. (Vaatab Kasparile ainiti otsa.) Ma aiman, mis sul on viga.

KASPAR

(Nagu ehmudes.) Noh?

PEPI

Sa oled haritud mees, tähtis kirjanik, kuid vananenud vaadetest ei saa sa jagu. Sa nagu polekski meeleja inimene.

KASPAR

Ma ei mõista, mis sa tahad sellega öelda.

PEPI

Üsna lihtsalt. Sa oled nagu vilets varas. Võtab, võtab — aga pärast hakkab tundma südamepiina. Ja sellest see ka tuleb, et sa ei saa maista õnne täies suuruses.

KASPAR

(Ilma et Pepile vaataks.) Sul võib olla selles omajagu õigust.

PEPI

Aga ennemall kõneleksid sa teisiti.

KASPAR

Võib olla.

PEPI

(Soojusega.) Aga kas meie armastus ei võida neid tundmusi, mis sulle sünnitavad rahu-tust? (Vaikus, ootab vastust. Seda ei tule.) Või pean ma mõistma midagi muud?

KASPAR

(Vaatab nagu ärgates.) Mis sa sellega mõtled?

PEPI

Ma tunnen sinu minevikku. Ma tean, kelle juurest sa tulid minu ette põlvitama. Võib-olla sa igatsed juba mõnd teist. Oled ehk minust tüdinenud? Ütle! Sul ei ole selleks julgust?

Õnne põrgu.

E. Haridusliidu I näidendite võistlusel auhin- natud näidend. AKSEL KARHEIDINGI satiiri- riiline komöödia kolmes vaatuses. Tegelasi: 8 m., 2 n., kaks kordnikku, kohluunikke, amet- nikke, publikut, vanglavahte, ratsapolitseinike ajakirjanikke. Dekoratsioon kaks: I ja III v. — lihtne tuba; II v. — kohturuum.

Proua Liigmaa on abiellunud Liigmaaga vastu tahtmist, vanemate sunnil. Ta abielu on õnnetu. Kord, kui pole kodus vana Liig- maad, tuleb tema juure keegi Keevits, kes on armunud proua Liigmaasse. Tuleb jälle keegi, proua peidab Keevitsa kappi. Tulijaks on proua armsam, Krigul. Viimaks tuleb koju ka Liigmaa. Nähes Krigulit haarab Liigmaa re- volvri ja laseb Krigulit pihta. Viimane vajub kokku. Proua hakkab karjuma. Liigmaa lorm- ab politseisse. Kuul pole tabanud Krigulit, see toibub ehmatuses ja lahkub. Liigmaa tuleb politseiga. Proua on Keevitsa kapist välja lasknud. Keevits on politseiniku ilmumisel veel korteris, kohkub ja langeb minestusse. Proua ütleb, et see ongi see mees, keda Liig- maa surmas, kuigi Liigmaa protesteerib selle vastu. Keevits tahetakse viia lahkamisele. Väl- jas tänaval tuleb Keevits meelemärkusele ja põgeneb politseiniku käest ära. Algab keeruline kohtuprotsess, kus tõsiasiad tulevad valgu- sele. Proua Liigmaa saab seega päevakange- laseks ja la austajate arv suureneb. Ta lu- bab end lasta mehest lahutada ja lahkub te- ma juurest. Liigmaa haarab revolvri ja ki- hutab enesele kuuli pähe. Ootab surma, mis aga jääb tulemata, sest naine oli kõigil pad- roneil kuulid eest ära võtnud.

***

2. KORDNIK

Teie abikaas on vist hea laskur.

PROUA LIIGMAA

Ei tea öelda. Inimest laskis ta esmakordselt.

HARRA LIIGMAA

(Tuleb ja silmitseb oma ohvrit lähemalt, kuigi proua teda eemale püüab hoida, äkki!)

Mis!? See pole ju see mees, keda mina tasksin!

KONSTAABEL

(kirjutades).

Kuidas on see võimalik?

HARRA LIIGMAA

Mina seda ei tea, kuid mees pole see.

PROUA LIIGMAA

(konstaabli kõrva lähedal).

Ta ei suuda vapustuse tõttu enam valitse-
da mõtteid. . .

KONSTAABEL

Küllap ta juba on seesama mees.

HARRA LIIGMAA

Lubage, lubage, härrad, see on pettus. Mi-
na lasksin noort, saledat ja habemeta meest,
kuna see on keskealine, tüse ja sokuhabemega.

KORDNIKUD

(peavad naeru).

KONSTAABEL

(muheleb ja pilgutab silma).

Mis teie tahate sellega öelda? Et koornul on
vähepeal habe kasvanud, et ta on tüsedaks
ja keskealiseks muutunud?

HARRA LIIGMAA

(segaduses).

Ma ei tea tõesti, mis pergeli mustkunst
see on, kuid asjad ei ole siin korras. . . Mees
ei ole see, saage ometi ükskord aru. . .

KONSTAABEL

(nokutab pead ja pilgutab silma kordnikku-
dele).

1. KORDNIK

Härra Liigmaa, teie segate härra konstaab-
lit kirjutamisel. Olge hääd, seiske siin ja
kõnelege ainult siis, kui teilt küsitakse. (Ta-
lutab mehikese kõrvale.)

HARRA LIIGMAA

Ma protesteerin. . .

KONSTAABEL

(tõstab äkki pea, tõuseb ja vahib üksisilmi
protesteerija otsa).

HARRA LIIGMAA

(laseb pea norgu).

KONSTAABEL

(lõpetab kirjutamise ja asetab paberid port-
felli). Valmis. Tassige laip alla.

1. KORDNIK

(toob esimesest toast raami ja asetab selle
laiba kõrvale, veeretab 2. kordniku abil lai-
p, et seda raamile tõsta. Jätavad äkki töö
pooleli). Proua, teie ütlesite, et see mees sai
kuuli südamesse. Ma arvan, kuul pole ta-
hanud mitte südant, vaid pöit. . . Näete, ta
ju tilgub üsna, ja suur loik on põrandal. . .

HARRA LIIGMAA

(haarab kirja, tigidalt).

Too siia! Või, kurat, kirjateel ka sõima-
vad. . . Ma neile saatana silmamunadele näi-
taks. . .

PROUA LIIGMAA

Ole mees — ja näita.

HARRA LIIGMAA

(lõhub kirja, võtab uue, loeb, sama lugu).

PROUA LIIGMAA

(näpsab kirja, loeb).

Härra Liigmaa, teie olete üks toores
harg. . .

HARRA LIIGMAA

(tigidamalt).

Too siia! . . . Ma ei kannata seda! . . .
(Avab uue kirja.) Saab näha, kelleks mind see
tituleerib. No jah — ma olevat inimese-sööja
võsainimene, Zuulu kahver ja kurat teab
veel mis. . . Soo — ja brontosaurusks ris-
tib ta mind ka! (Rebib kirja ja kõnnib ärrita-
tult mööda tuba.) Ma ei tea, millega see jänt
küll lõpeb. . .

PROUA LIIGMAA

Mina lean. Lahutusega. Näe, siin on mul
peotäis uusi mehi! (Näitab kirju.)

HARRA LIIGMAA

(jääb kui post seisma ja pungitab silmi. En-
ne kui ta mõte jõuab omandada mingisuguse
vormi, koputus uksele). Mind pole kodus!
(Kaob sirmi taha.)

PROUA LIIGMAA

Jaa!

KOSILANE

(peen, habras noorherra, moodsas ilikonnas,
peente maneeridega, teretab vaikides elegand-
kummardusega, silmitseb naist armunud). Tu-
hat korda palun vabandust, armuline proua. . .

PROUA LIIGMAA

O, liig palju. Aitab ühestki.

KOSILANE

Momendist, mil teid esmakordselt nägin,
armusin teisse ja ei suuda enam elada teieta.
Pakun teile oma südant ja kätt. Laske ennast
lahulada sest metsmehest ja tulge minuga.
Teie elutee külvab okasteta roosidega ja. . .

HARRA LIIGMAA

(vafub oma kohutavalt sinise silmaga nagu
äikesepilv sirmi lakka välja, käed surmapõl-
gavalt püksitaskuise surutud, läheneb kosi-
lasele nagu madu paraliseeritud saagile).

KOSILANE

(taganeb, taganeb, kuni tooli otsa, ja tilkus
tooliga prantsatab selili).

HARRA LIIGMAA

(kargab välgukiirusel vastase kõrri)

Ah teie oletegi nende kirjade autor! Kes on
brontosaurus?! . . .

Toimetusele saadetud kirjandus.

H. G. Wells: ELU JA INIMESE POLV-
NEMINE. Redig. prof. J. Piiper. Elav Teadus
nr. 15.

Maakera ei ole vana ainult umb. 6000 a.,
nagu veel nüüdki mõned lihtsemeelsed arva-
vad, toetudes sõnasõnalt Piibliile, vaid ma-
kera iga on sadasid miljoneid aastaid. On
avar ja üllatav teekond — jälgida maake-
ra ja inimest algastmeist kuni tänaseni: luge-
ja, kes ise on nüüd selle äärefu pika arenemise

tipus, tunneb end tolmukübemekesena kõige
selle kolossaalsega võrreldes. Ainult mõni ük-
sik eelajalooline loom juba võib täita meid
imestusega! Selle raamatu mõju suurendab
veel asjaolu, et tema autoriks on kuulus kir-
janik ja ühtlasi teadusmees; julgelt ja uut-
üllatavalt haarab ta kokku teaduse saavutused,
väljendades selle selge ja võimsa sõnaga. Raa-
matu on eelgeerinud prof. J. Piiper, tagades
ka omalt poolt selle teadusliku täpsuse ja

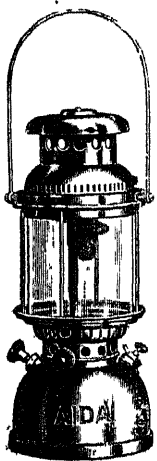
EESTI HARIDUSLIIT
TEATRITARVETE LADU

Tallinnas, Suur Roosikrantsi 12.
Telefon 452-02.

„AIDA“ hõõglampide ja -laternate

*hinnad, tellides Eesti Haridusliidu
kaudu:*

„AIDA“ hõõglaternad (reflektorita)

- № 214 — 500—600 küünl., petroleumi kulu $\frac{1}{8}$ l. tunnis, ma-
hutavus 1 liiter. Hind Kr. 23.—
- № 214-a — 400-küünl., petr. kulu $\frac{1}{10}$ ltr. tunnis, maht $\frac{3}{4}$ ltr.
Hind Kr. 20.—
- № 233 — 300-küünl., petr. kulu $\frac{1}{10}$ ltr. tunnis, basseini maht
 $\frac{1}{2}$ ltr. Hind Kr. 18.—
- № 100 — 200-küünl., petr. kulu $\frac{1}{14}$ ltr. tunnis, maht $\frac{1}{2}$ ltr.
Hind Kr. 15.50
- „Esso“ lambipea — 100-küünl., petr. kulu $\frac{1}{14}$ ltr. tunnis, tarvita-
tav iga hariliku tahiga lambi alusel. Hind Kr. 7.—
- Reflektorid — Hind Kr. 2,25, 2,50 ja 3.—
- Sõelaga trehter — Hind Kr. 1.—

„AIDA“ hõõglambid (allanäitava klaasiga)

- № 236 — 300-küünl., petr. kulu $\frac{1}{14}$ ltr. tunnis, petrol.
mahtuvus 1 ltr., põlemise kestvus 14 tundi,
ühe pumpamisega ja täitmisega. Hind Kr. 45.—
- № 237 — 1000-küünl., petr. kulu $\frac{1}{8}$ ltr. tunnis, petr.
maht 2 ltr., põlemise kestvus 16 tundi. Hind Kr. 60.—

